

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЦЕНТР
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, УПРАВЛІННЯ

**Збірник наукових праць та тез наукових доповідей
за Матеріалами VI Міжнародної науково-практичної конференції**

27-29 листопада 2019

**Прага
2019**

УДК 330.34+338.20

Е 45

Економічний розвиток: теорія, методологія, управління [матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції]. — Nemoros s.r.o., - Prague, - 2019. — 399 с.

Рецензенти:

Земан З., доктор економічних наук, професор, Голова Науково-експертної ради Східноєвропейського центру фундаментальних досліджень, професор Університету Святого Іштвана (м. Геделле, Угорщина).

Яковенко Н. Л., доктор історичних наук, професор, професор кафедри міжнародних організацій і дипломатичної служби Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Редакційна колегія:

Ігнатська І.А., доктор економічних наук, професор;

Кучеренко Д. Г., кандидат економічних наук, доцент;

Чаграк Н. І., кандидат педагогічних наук, доцент.

© Copyright by
Eastern European Center of the
Fundamental Researchers,
Nemoros s.r.o.,
Rubna 716/24, 110 00, Prague 1

ISBN 978-611-01-1695-4

Nemoros s.r.o.,
Rubna 716/24, 110 00, Prague 1
Czech Republic, 2019

ОРГКОМІТЕТ
VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ “ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ТЕОРІЯ,
МЕТОДОЛОГІЯ, УПРАВЛІННЯ”

Співголови Оргкомітету:

Россі Р. — почесний доктор, Президент Східноєвропейського центру фундаментальних досліджень (м. Прага).

Лентнер Ч. — професор, доктор економічних наук, Голова Вченої ради Науково-дослідного інституту соціально-економічного розвитку, завідувач ка-федрою публічних фінансів факультету публічного адміністрування Національного університету громадського управління (м. Будапешт).

Члени Оргкомітету:

Аранчій В.І. — кандидат економічних наук, професор, ректор Полтавської державної аграрної академії МОН України;

Дмитриченко М.Ф. — доктор технічних наук, професор, ректор Національного транспортного університету;

Сиченко В.В. — доктор наук з державного управління, ректор КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти», Заслужений працівник освіти України;

Мельниченко С.В. — доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Київський національний торговельно-економічний університет;

Маркіна І.А. — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Полтавської державної аграрної академії;

Славінська О.С. — доктор технічних наук, професор, декан факультету транспортного будівництва, Національного транспортного університету;

Кучеренко Д.Г. — кандидат економічних наук, доцент, директор Науково-дослідного інституту соціально-економічного розвитку;

Ігнат'єва І.А. — доктор економічних наук, професор, заступник директора з інноваційної роботи Науково-дослідного інституту соціально-економічного розвитку;

Гришук О.К. — кандидат технічних наук, професор, проректор з навчальної роботи Національного транспортного університету, професор кафедри туризму;

Москалець М.М. — кандидат педагогічних наук, проректор з науково-педагогічної роботи, КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»;

Бондар Н.М. — доктор економічних наук, доцент, декан факультету економіки та права, Національний транспортний університет;

Ведмідь Н.І. — доктор економічних наук, професор, декан факультету ресторанно-готельного та туристичного бізнесу, Київський національний

торговельно-економічний університет;

Бойко М.Г. — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Київський національний торговельно-економічний університет;

Шевченко Н.О. — доктор наук з державного управління, завідувач кафедри публічного управління та права, КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»;

Салімон О.М. — кандидат економічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Київський національний торговельно-економічний університет;

Шевченко О.О. — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського;

Дячков Д.В. — кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Полтавської державної аграрної академії;

Чаграк Н. І. — кандидат педагогічних наук, доцент, ВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”;

Тадля О.М. — старший викладач кафедри менеджменту шоу-бізнесу Київського національного університету культури і мистецтв.

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА	11
НАУКОВІ СТАТТІ ТА ДОПОВІДІ	
<i>Баранець І.М.</i> Напрями взаємодії органів виконавчої влади зі стейкхолдерами в умовах організаційних перетворень	12
<i>Конащук В.Л.</i> Дослідження проектної форми інноваційно-інвестиційної діяльності як складова методології економічного розвитку	19
<i>Iwona Wojciechowska.</i> Social media as the important means of communication of universities with their surroundings	27
<i>Yuvkovetska Y., Ivanova Y., Kainova O.</i> Intercultural communication in business	32
<i>Лециій Л.А.</i> Інноваційна діяльність підприємств в Україні: проблеми та перспективи	39
<i>Mishchenko K.</i> Formation of communication relations of state authorities in Ukraine	45
<i>Москалець М.М., Шапран Л.О.</i> Використання світового досвіду розробки системи збалансованих показників в практиці закладів загальної середньої освіти	50
<i>Буданов Б.В., Сердитых Г.А., Ужаков Г.В.</i> Оскорбление чувств верующих	57
<i>Сиченко В.В., Хитько М.М.</i> Напрями реформування освітньої галузі у контексті процесу соціальної модернізації українського суспільства ...	61
<i>Вовк М.О.</i> Технологічна реструктуризація підприємств агропродовольчої сфери в контексті реалізації принципів НАССР	66
<i>Даченко Є.А., Брода А.Ю.</i> Страхування життя в Україні	72
<i>Вохмяніна Л., Загородня Н.</i> Особливості управління персоналом в сучасній системі освіти	76
<i>Мороз С.Е., Калашиник О.В.</i> Управління розвитком асортименту підприємницьких структур роздрібної торгівлі	84
<i>Markina I., Aranchii V.</i> Cash flows in providing stable state of financial resources of an enterprise	90
<i>Помаз О., Помаз Ю., Шульженко І.</i> Фактори сталого розвитку сільського господарства України.	96
<i>Руженський М.М.</i> Трудова еміграція населення України: передумови та рушійні сили	103
<i>Федірець О.В.</i> Механізм та етапи формування стратегії підвищення результативності діяльності підприємства.	109
<i>Дячков Д.В., Потапюк І.П.</i> Сучасні тенденції використання інформаційно-комунікативних технологій.	115
<i>Осташова В.О., Сазонова Т.О.</i> Формування правової культури персоналу сучасної організації.	122

<i>Yuvkovetska Y., Tonkonoh I., Levadna V.</i> Insufficient state financing of innovative activities in Ukraine as a cause of economic stagnation	129
<i>Hanna Hall.</i> Marketization of universities - advocates and oponents of arguments.	132
<i>Чубарь О.Г.</i> Визначення характеристик соціальної взаємодії та соціального середовища при оцінюванні якості життя у поліетнічному регіоні.	136
<i>Шевченко Н.О., Шабаетова Л.М.</i> Особливості та тенденції розвитку державного управління позашкільною освітою: філософський аспект ..	143

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

<i>Лутай Л.А., Помінчук С.Г.</i> Концептуальні засади організаційно-економічного механізму професійної орієнтації учнівської молоді .. .	150
<i>Матвійшин Є.Г., Матвійшин В.Є.</i> Прогнозування змін вікової структури населення для просторового планування сільських територій	153
<i>Piatnytska G.T., Lukashova L.V.</i> Integration of Ukrainian small entrepreneurship into the european and world space	156
<i>Гринчуцький В.І., Куц Л.Л.</i> Витрати краудфандингу для компаній . .	159
<i>Шпортько Г.Ю., Аніщенко Л.О., Луговий М.Д.</i> Використання проектного методу в стратегічному управлінні щодо розвитку підприємства.	162
<i>Бондар Н.М.</i> Розвиток підприємницьких компетентностей студентів університетів технічних спеціальностей	165
<i>Варксіна О.В.</i> Конкурентний потенціал аграрних підприємств національної економіки	168
<i>Вороніна В.Л., Вотінова О.С., Стрельнік С.В.</i> Як зупинити екологічну катастрофу в Україні: світовий досвід переробки відходів	171
<i>Добрянська О.М.</i> До питання державного управління у сфері освіти в Україні	174
<i>Дорофєєв О.В.</i> Урахування особливостей розвитку аграрного виробництва в межах системного підходу	178
<i>Дунайчук С.М., Батюта А.Р., Льницький Д.Ю.</i> Напрями підвищення кадрового потенціалу підприємства в умовах кризи	180
<i>Зось-Кіор М.В., Куркіна В.М.</i> Управління земельними ресурсами в контексті сталого розвитку сільських територій	183
<i>Іськович А.А., Вараксіна О.В.</i> Якість аграрної продукції, як основа конкурентоспроможності підприємства	185
<i>Шимановська-Діанич Л.М., Іщейкін Т.Є.</i> Управління креативним розвитком персоналу як складова загальної системи менеджменту персоналу на підприємстві	188
<i>Квасова Л.С., Березан Є.В., Зінченко К.О.</i> Вплив сучасної кадрової політики на формування організаційної структури управління підприємством	191

<i>Крипчук М.В.</i> Специфіка сценічного спілкування в театрі і на естраді	194
<i>Кучеренко Д.Г.</i> Сучасні світові тенденції фінансування вищої освіти	197
<i>Гладченко О.В., Лінник О.П.</i> Використання інформаційних технологій у сфері оподаткування в контексті інноваційного розвитку	201
<i>Лопушинська О.В., Панова Я.Г., Стовба А.О.</i> Маркетинг як складова менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємства	204
<i>Мартинюк О.В.</i> Міжнародна освітня міграція в умовах глобальних трансформацій соціальної сфери	206
<i>Мельник О.В.</i> Ціннісні аспекти результатів капіталізації за постіндустріальних умов розвитку підприємства	211
<i>Михайло В.В., Вараксіна О.В.</i> Теоретичні основи конкурентоспроможності продукції підприємств	214
<i>Пузирьова П.В.</i> Концептуальні основи державного регулювання фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств	217
<i>Микитенко Н.В., Сілко А.Б.</i> Застосування теорії поколінь в площині категорійного менеджменту	219
<i>Сльозко Т. М., Загородня Н.П.</i> Роль бухгалтерського обліку в управлінні економічним розвитком сучасної корпорації	222
<i>Тадля О.М.</i> Менеджмент соціокультурної діяльності: інноваційність, креативність, технології	226
<i>Канін О.П., Шниг А.Ю.</i> До питання обґрунтування рівня обслуговування автомобільних доріг	229
<i>Наздратенко М.Л.</i> Проблемно - пошуковий метод навчання на уроках української літератури в середній школі	232
<i>Галайко А.М.</i> Напрями покриття видатків на державну фінансову підтримку агропромислового комплексу	235
<i>Карпишин Н.І., Церковнюк М.А.</i> Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів України	238
<i>Prykhodko K., Khmurova V.</i> Participation of international management in the formation of modern creation to international business	241
<i>Кузнецова Т.К.</i> Проблеми інноваційного розвитку України	245
<i>Lorushynska O., Kurkina V.</i> Resource-saving management of the enterprise as an important component of sustainable development	248
<i>Піскорська Г.А.</i> Роль стратегічного наративу у вирішенні проблем безпеки держави	251
<i>Славінська О.С., Харченко А.М.</i> Матричні моделі в оцінці підприємницької діяльності компанії в ринкових умовах	254
<i>Загорняк О.В., Усиченко О.Ю.</i> Проблемні питання державних закупівель ремонтно-будівельних робіт на автомобільних дорогах України	255
<i>Савенко В.Я., Козарчук І.А.</i> Особливості застосування SWOT-аналізу в	

стратегічному управлінні підприємствами дорожньої галузі.	258
<i>Бондаренко Л.П., Бубела А.В. Метод визначення екологічних ризиків в оцінці нерухомості</i>	261
<i>Виноградська І.І., Гринюк Н.А. Гудвіл як критерій визначення вартості міжнародної корпорації</i>	264
<i>Воронько-Невіднича Т. В. Основні проблеми розвитку аграрного сектору економіки, що стримують реалізацію цілей сталого розвитку.. . . .</i>	270
<i>Завгородній А.В. Транскордонне співробітництво: реалії регіонального розвитку</i>	272
<i>Лісовська Л.С., Тербух А.А., Здоровега М.В. Суперечності інструментарію аналізування даних статистичної звітності в Україні. .</i>	276
<i>Ковбаско О.М. Лідерство в клієнтоорієнтованій діяльності працівників державної служби зайнятості.</i>	278
<i>Мазіленко С.С. Продовольча безпека у системі національної економіки</i>	282
<i>Мрихіна О. Б., Юхман Я. В., Богдан П. І. Ринкові ефекти від трансферу інноваційних технологій</i>	284
<i>Нікольчук Ю. М. Фінансові інвестиції: сутність та теоретичні аспекти залучення</i>	286
<i>Осяєв Ю.М. Удосконалення організаційної структури підприємства</i>	289
<i>Полтавська О.В., Кулик М.В., Домище-Медяник А.М. Розвиток підприємства як результат мотивації якості праці персоналу</i>	292
<i>Потапова О.М. Дослідження європейського та світового досвіду реформування освіти в процесі децентралізації влади</i>	296
<i>Славінська О.С., Харченко А.М. Матричні моделі в оцінці підприємницької діяльності компанії в ринкових умовах</i>	298
<i>Соколова Н.М. Управління економічною і фінансовою ефективністю дорожніх концесій.</i>	300
<i>Стеценко М.О. Принципи екологічного менеджменту</i>	303
<i>Заруцька О.П., Міняйло В.Ф., Соседка О.В. Сучасні вимоги до управління банківським капіталом в Україні</i>	305
<i>Чечуга О.С., Каськів В.І. Ефективність підприємницької діяльності</i>	308
<i>Лавицкая М.И. Об актуальности продолжения изучения преступлений в сфере экономической деятельности в уголовно-правовом и криминологическом аспектах</i>	310
<i>Удовиченко С.М. Використання сільськогосподарських земель в Донецькій області.</i>	313
<i>Хитько М.М., Постол М.Ю. Напрямки удосконалення механізмів запобігання та боротьби з корупцією в Україні в умовах децентралізації.</i>	315

<i>Шаповалова Н.В., Бублик А.С.</i> Використання властивостей геометричних фігур при створенні орнаментів.	319
<i>Шаповалова Н.В., Мороз В.П.</i> Застосування теорії графів в процесі підготовки майбутніх керівників. Оптимізація прийняття рішень	321
<i>Шаповалова Н.В., Панченко Л.Л., Павлюк К.О.</i> Застосування симетрії в комп'ютерній графіці.	324
<i>Шаповалова Н.В., Рижик О.П.</i> Створення геометричних мозаїк за допомогою комп'ютерної програми <i>gran 2D</i>	327
<i>Шаповалова Н.В., Свистун А.С.</i> Розвиток поняття про геометричні перетворення в процесі вивчення проективної геометрії	331
<i>Шевченко Н.О., Постол Ю.М.</i> Формування принципів державного регулювання організації надання екстреної медичної допомоги	334
<i>Шевченко О.О., Соколовська І.О.</i> Інтернаціоналізація освітніх програм в таврійському національному університеті імені В.І. Вернадського	336
<i>Ясніцький Д.В.</i> Інноваційні підходи до мотивації в управлінні персоналом	339
<i>Бойко В.В., Алексютіна Е.А., Жуковська В.М.</i> Підвищення конкурентної позиції бренду: вимірювання та просування у соціальних мережах.. . . .	341
<i>Okhrimenko A., Romanchuk L.</i> Governance of the formation and development the National Tourism System	343
<i>Vitriak O., Tkachenko L., Tonkonoh I.</i> Enology in Ukraine: history and development trends.	346
<i>Danylenko M., Senenko I., Tkachuk T.</i> Cloud technology as a modern innovation in hotel management.	349
<i>Vasylieva O.</i> The technology of the half-finished foods based on the Jerusalem artichoke for sweet whipped dishes.	352
<i>Романенко Р., Гахович С.</i> Особливості експлуатації систем електричного опалення приміщень готельних комплексів.. . . .	354
<i>Палієнко О., Расулов Р.</i> Керамічні облицювальні матеріали для будівництва готелів.. . . .	358
<i>Bovsh L., Horkalo L.</i> Інвестиційна політика готельних операторів на ринку України.	360
<i>Авдан О., Компанець К.</i> Вплив сучасних технологій на поведінку споживачів послуг гостинності	363
<i>Ложачевська О., Григоренко Р.</i> Особливості формування інтерактивного маркетингу на підприємствах автосервісу	370
<i>Іванчук С., Бондаренко В., Мороз О.</i> Особливості стратегічного управління суб'єктів гостинності.	375
<i>Лаврик І.Ф., Литвишко Л.О., Железняк К.Л., Висачила О.М.</i> Сутність інформаційних систем управління автотранспортним підприємством	379
<i>Салімон О., Расулова А.</i> Брендинг у ресторанному бізнесі.. . . .	382

<i>Mazaraki A., Bosovska M. Cage model in tourism</i>	386
<i>Невмержицька С. М. Глобальні стратегії соціально-економічного розвитку країни у перехідному періоді</i>	390
<i>Миколайчук І.П., Логінська І.Я., Чипенко О.В. Компетенції HR- маркетолога в розвитку бренда роботодавця</i>	393
<i>Mykolaichuk I., Melnyk N., Nimitchenko Y. Problems and prospects of professional development of personnel in Ukraine</i>	396

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АСОРТИМЕНТУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Мороз С.Е., к.п.н.,

Калашник О.В., к.т.н.,

Полтавська державна аграрна академія

Annotation. *Assortment management at retailers of various forms of ownership is the main and one of the most complex processes occurring in the commercial activity. Well thought out assortment policy of the retail trade enterprise is a guarantor of formation of a competitive trade assortment of the store and preservation of competitive positions in the market, influences the formation of the image of the enterprise.*

Key words: *assortment policy, trade, assortment management, market competitiveness*

Поглиблення глобалізації бізнесу, посилення конкуренції на ринках товарів і послуг; індивідуалізація попиту; підвищення якості продукції та послуг при зниженні їх собівартості; розвиток інформаційних технологій, які забезпечують можливість миттєвого доступу до вичерпної інформації про будь-які товари, вносять значні корективи у діяльність суб'єктів роздрібно торгівлі і актуалізують проблему удосконалення систем управління їх бізнес-процесами.

Ми погоджуємося із науковцями, які вважають, що забезпечення конкурентоспроможності та прибутковості підприємства роздрібно торгівлі найчастіше визначається здатністю асортименту товарів підприємства адекватно відповідати поточному споживчому попиту на якісному і кількісному рівнях [1], а підвищення ефективності управління товарним асортиментом підприємства є актуальним завданням у сучасних умовах господарювання.

Основною метою наукового дослідження є розкриття сутності управління розвитком асортименту підприємницьких структур роздрібно торгівлі, як економічно значущого та ефективного інструменту управління підприємством.

Управління асортиментом на підприємствах роздрібно торгівлі різних форм власності – це основний і один з найскладніших процесів, що протікають у комерційної діяльності. У ньому тісно взаємопов'язані такі етапи комерційної діяльності, як інформаційне забезпечення процесів, визначення потреби в товарах, вибір партнерів для встановлення господарських зв'язків і каналів просування товарів на ринок, встановлення господарських зв'язків між партнерами, організація закупівель товарів та їх продажу, рекламно-інформаційна робота, надання послуг і управління товарними запасами.

Процес управління асортиментом є центральною ланкою у складному і багаторівневому ланцюжку комерційної діяльності роздрібно торгового підприємства. Аналіз наукових досліджень для цілей виявлення проблемних питань в управлінні асортиментною діяльністю торговельних підприємств

показав, що планування і формування асортименту є найважливішими бізнес-процесами більшості крупноформатних підприємств торгівлі [2, с. 127]; результат, який отримує підприємство, перш за все, залежить від ефективного управління його бізнес-процесами [3, с. 2]; відсутність чіткого бізнес-планування, яке дозволяє виділити торговельне підприємство серед конкурентів завдяки його асортименту, часто стає причиною невдач у комерційній діяльності [4]. Отже, як показує проведений аналіз, від результатів асортиментної роботи підприємства роздрібною торгівлі багато в чому залежить, який товар буде запропонований споживачеві і в якому обсязі, а всі етапи комерційної діяльності, у кінцевому підсумку, спрямовані на виконання саме цього завдання.

Вивчення процесу управління асортиментом необхідно розглядати за аналогією з поняттям «управління», яке можна трактувати як в широкому, так і у вузькому сенсі слова.

У широкому сенсі під управлінням розуміють процес, який складається з певних функцій. Причому склад функцій може видозмінюватися залежно від цілей і кола завдань, які ставить перед собою керуюча система. Разом з тим можна виділити основні функції, наявні у характеристиці будь-якої керуючої системи, – планування, організація і контроль.

У вузькому сенсі управління – це функція організованої системи, яка забезпечує збереження її певної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію програм і цілей.

Різноманіття поглядів на проблему управління асортиментом, яка обговорюється у наукових публікаціях [1-3], вимагає більш точного визначення поняття «управління асортиментом», а також всебічного аналізу змісту зазначеного поняття. На наш погляд, під управлінням асортиментом варто розуміти комплекс функцій управління, до яких у підприємстві роздрібною торгівлі належать: планування, організація і контроль, спрямований на формування і реалізацію торгового асортименту, який забезпечує найбільш повне задоволення попиту населення у визначений період часу.

З функціональної точки зору змістом і цільовим призначенням процесу управління асортиментом у торгівлі є підготовка і прийняття ефективних рішень з питань планування, організації та контролю асортименту споживчих товарів. Основні елементи, які відображають структуру процесу управління асортиментом у торгівлі, представимо схематично (рис.1).

Як видно з рис. 1, управління асортиментом у торгівлі складається з декількох взаємопов'язаних і послідовно здійснюваних етапів, на кожному з яких виконуються певні функції.

Функція планування складається з асортиментної політики, спрямованої на створення асортиментної моделі торгового підприємства. Асортиментна політика підприємства роздрібною торгівлі передбачає:

- визначення «своєї» частки на роздрібному ринку товарів і послуг;

- вивчення потреб населення щодо товарів, упаковки, методів продажу, сервісу, послуг;
- визначення переліку товарних груп, які найбільш повно задовольняють попит споживачів і здатні забезпечити економічну ефективність діяльності підприємства;
- визначення оптимального співвідношення набору товарів, що знаходяться на різних стадіях життєвих циклів;
- вибір найбільш ефективного методу формування асортименту з урахуванням сучасних принципів;
- розробку стратегії реалізації товарів.

Рис. 1. Схема управління асортиментом товарів у роздрібній торгівлі

Добре продумана асортиментна політика підприємства роздрібної торгівлі є свого роду гарантом не лише формування конкурентоспроможного товарного асортименту магазину, а й збереження конкурентних позицій на ринку, впливає на формування іміджу підприємства. Асортиментна політика розробляється на перспективу, і як правило, у своїй основі протягом визначеного часу залишається незмінною. Але в умовах суттєвих змін на ринку, асортиментна стратегія підприємства роздрібної торгівлі може змінюватися.

Формування асортиментної політики торговельного підприємства полягає в оцінці потреб населення (диференційованої за основними соціально-економічними та демографічними ознаками – стать, вік, місце проживання, дохід, освіта, соціально-психологічні особливості тощо) у конкретному товарі, виявленні набору властивостей цього товару, які б відповідали вимогам всіх груп споживачів і визначенні реальних шляхів їх забезпечення.

Асортиментна структура торговельного підприємства формується з урахуванням сукупності вимог різних груп споживачів до асортименту товарів і їх якості. Відомо, що конкретні сім'ї з різними рівнями доходів різняться за соціальним статусом і матеріальною забезпеченістю, тож зміни у

цих складових призводять до підвищення або зниження купівельного попиту населення. Розуміння відмінностей між окремими типами споживачів дозволяє працівникам комерційної служби підприємства роздрібної торгівлі тісніше пов'язати потреби потенційних покупців з пропозицією товарів і послуг на стадіях закупівлі, планування та реалізації. Тому так важливо систематично проводити опитування населення з метою виявлення й усунення помилок у асортиментній роботі.

За радянських часів майже все суспільство було економічно однорідним. З появою ринкових відносин відбулася диференціація населення за рівнем одержуваного доходу. Під час формування торгового асортименту кожен конкретний магазин має чітко уявляти на яку частину населення за рівнем доходу він буде орієнтуватися, а також, яка група товарів буде складати основу його асортиментної політики. На цьому етапі формування асортименту всю отриману інформацію доцільно розглядати крізь призму складських можливостей конкретного підприємства і оптимального рівня його товарних запасів. Необхідно визначити широту, глибину і якість товарів відповідно до потреб населення і потенційного попиту, а також з урахуванням можливих змін у майбутніх періодах.

Для підприємств роздрібної торгівлі функцію організації в управлінні асортиментом можна розглядати як формування та реалізацію визначеного асортименту товарів. Процес формування асортименту включає: встановлення оптимального асортименту відповідно до попиту населення; розробку структури асортименту; організацію ефективних господарських зв'язків з постачальниками. Безумовно, процес формування асортименту є одним із головних елементів системи управління, однак, не менш важливим є безпосереднє спостереження за реалізацією кожної групи, підгрупи і різновидів товарів з оперативним реагуванням на зміни в попиті. Зазначимо, що перевірка відповідності сформованого асортименту попиту населення здійснюється за допомогою урахування показників реалізації товарів і саме за допомогою моніторингу реалізації товарів забезпечується зв'язок з функцією контролю процесу управління асортиментом. Реалізація асортименту здійснюється за допомогою різних методів продажу, починаючи з торгівлі через прилавок і закінчуючи посилковою торгівлею. Відносно застосовуваного методу продажу, важливо ураховувати, щоб він був зручним для покупця і економічно обґрунтованим.

Функція контролю, яка може здійснюватися за допомогою різних методів, в основному економічних, а також виходячи з розрахунків коефіцієнтів повноти і стійкості асортименту, дає можливість перевірити у кінці звітного періоду правильність обраної підприємством стратегії формування торгового асортименту.

Основною метою управління асортиментом є задоволення якомога більшої кількості постійно зростаючих потреб населення і забезпечення більш високих

темтів розвитку торгового підприємства порівняно з конкурентами. Виходячи з основної мети, управління асортиментом покликане вирішувати такі основні завдання.

- створення необхідних умов для найбільш повного задоволення попиту і потреб населення. Це завдання реалізується шляхом проведення підприємством різного роду досліджень, спрямованих, з одного боку, на з'ясування ситуації, що склалася на ринку споживчих товарів, а з іншого боку, на виявлення мотивів, які лежать в основі прийняття рішень споживачів про придбання товару;

- виявлення та вивчення джерел товаропостачання, їх аналіз та оцінка потенційних можливостей співпраці з постачальниками;

- постійний і систематичний контроль за діяльністю конкурентів, які здійснюють торгівлю аналогічними товарами у визначеному регіоні;

- забезпечення стійкості асортименту товарів, які реалізуються торговим підприємством. Це завдання вирішується шляхом складання обов'язкових асортиментних переліків для підприємств усіх форм власності. До переліку включаються товари, потреба в яких задовольняється не менше, ніж на 70%, а також продовольчі та непродовольчі товари першої необхідності і соціально значущі товари. Крім того, стійкість асортименту товарів пов'язана з високим рівнем культури торговельного обслуговування покупців. Високий рівень культури торговельного обслуговування можна забезпечити за рахунок вивчення і постійного удосконалення чинників, які впливають на процес реалізації товару.

- постійний контроль за формуванням і реалізацією конкретних груп, підгруп і різновидів товарів, спрямований на забезпечення більш повного задоволення попиту населення й одержання максимального прибутку порівняно з аналогічними підприємствами-конкурентами.

Всі завдання управління асортиментом тісно взаємопов'язані. Так, забезпечення стійкості асортименту товарів і створення умов для найбільш повного задоволення попиту населення допоможуть сформувати торговий асортимент, розрахований на покупців з різним рівнем доходів. Сформований таким чином торговий асортимент у поєднанні з високим рівнем культури торговельного обслуговування сприятиме отриманню високих господарсько-фінансових результатів, які нададуть торговому підприємству можливості для поліпшення своїх позицій на споживчому ринку порівняно з конкурентами.

Варто відмітити, що процес управління асортиментом повинен носити циклічний характер. Циклічність полягає у повторюваності наступних процедур: формулювання цілей і завдань; збір, обробка та аналіз інформації; розробка і оцінка варіантів рішення; прийняття рішення і контроль за його виконанням. Ефективне здійснення цієї діяльності вимагає оперативної і достовірної інформації, необхідної для прийняття правильних рішень.

Слід також зазначити, що управління асортиментом має базуватися на

певних принципах, таких як:

1) системність, відповідно до якої всі функції управління асортиментом повинні розглядатися у взаємозв'язку;

2) комплексність, яка передбачає облік факторів, які впливають на процес управління асортиментом;

3) ефективність, яка спрямована на економію у процесі створення конкурентоспроможного асортименту;

4) гнучкість і динамізм, основними правилами яких є оперативність у реагуванні на мінливу кон'юнктуру ринку та економіко-політичний стан у країні;

5) науковість, яка передбачає, що управлінські рішення щодо асортименту повинні базуватися на об'єктивній, повній та достовірній інформації про стан і перспективи розвитку потреб, з одного боку, і можливостях їх задоволення, з іншого боку.

Отже, управління асортиментом товарів на підприємствах роздрібної торгівлі необхідно розглядати не лише як процес, який може забезпечити прибутковість підприємства, але і як основу підвищення його конкурентоспроможності, для чого необхідно використовувати сучасні принципи.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що процес управління асортиментом товарів багатоаспектний, складний, поєднує у собі багато елементів комерційної діяльності. Важливо, щоб всі етапи процесу управління асортиментом товарів застосовувалися послідовно, оскільки саме через послідовність розкривається їх взаємозв'язок.

Проведене дослідження не вичерпує окресленої проблеми та потребує подальших розвідок. Актуальним залишається пошук оптимальних рішень у налагодженні бізнес-процесів торговельних підприємств для забезпечення їх конкурентоспроможності.

Література:

1. Бардаш М. С. Асортиментна політика підприємства та шляхи її вдосконалення. Ефективна економіка. 2016. № 11 : веб-сайт. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_11_66 (дата звернення: 22.11.2019).

2. Павлова М.Б. Управління асортиментом товарів в роздрібних мережах крупноформатних підприємств торгівлі : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Львів, 2018. 247 с.

3. Матвій С.І. Стратегічне управління допоміжними бізнес-процесами у виробничо-господарських об'єднаннях : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Львів, 2019. 27 с.

4. Сыцко В.Е., Садовский В.В., Целикова А.В. Товарная политика предприятия отрасли: учебное пособие. Минск, 2007. 239 с.